

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ;
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО**

УДК 343.9; 373.3

DOI 10.36919/3041-1149(Print).3.2024.49-54

О. О. Хорватова,*кандидат юридичних наук, доцент,
докторант кафедри цивільно-правової політики,
права інтелектуальної власності та інновацій,**Національний юридичний університет**імені Ярослава Мудрого,**email: ksenja-mail@ukr.net**Researcher ID KIB-5117-2024***ORCID ID 0000-0002-1467-3797;****В. С. Скок,***здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,**ПВНЗ «Європейський університет»,**email: Svs8@ukr.net***ORCID ID 0009-0007-8934-8183****АГРЕСИВНА ПОВЕДІНКА ОСОБИ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК
ІЗ ЗЛОЧИННІСТЮ: ПРАВОВІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ**

У статті здійснено аналіз агресії та агресивної поведінки особи й обґрунтовано їх взаємозв'язок із кримінальними правопорушеннями насильницького характеру. Визначено, що агресія є однією з проблем сучасності, побачити її прояви можна в усіх сферах суспільного життя. Констатовано, що агресивна поведінка часто є причиною конфліктів у приватному та професійному житті, а також ґрунтом для агресивних війн. Доведено, що агресивна поведінка має серйозні наслідки для людини зокрема й суспільства загалом, оскільки призводить до психологічного стресу, проблем у трудовій, соціальній сферах, в особистому житті, сприяє вчиненню кримінальних правопорушень проти особи насильницького спрямування. Стверджується, що агресивна поведінка часто виникає в несприятливому родинному та соціальному середовищі, де виховується дитина. У поєднанні з наявними в особи психічними розладами або аномаліями може бути причиною вчинення насильницьких злочинів проти особи. Зроблено висновок про те, що агресивна поведінка є складною проблемою, яка вимагає комплексного підходу до розв'язання з урахуванням теоретичних знань і практичного досвіду психологів та кримінологів.

Ключові слова: *агресія, агресивна поведінка, психологія, кримінологія, кримінальне правопорушення, суспільство, соціум, насильницька злочинність, запобігання злочинності.*

Постановка проблеми. Однією з найбільших проблем ХХІ століття в світі стала агресія, причому як на міждержавному, так і на особистісному рівнях. Бачимо прояви агресії та агресивної поведінки скрізь – на вулиці, в кінематографії, бодай навіть у мультиплікації, в телепередачах, у поведінці та діяльності окремих політичних і громадських діячів тощо. Агресивна поведінка часто є причиною конфліктів у приватному та професійному житті, а також здатна спричинити ряд інших негативних наслідків, зокрема агресивні війни.

Агресивна поведінка має серйозні наслідки для людини зокрема та суспільства загалом, адже вона часто призводить до фізичних травм, психологічного стресу, втрати робочих місць, розривів у відносинах, вчинення злочинів, переважно насильницького спрямування, та інших негативних наслідків. Вивчати агресивну поведінку людини варто в поєднанні із правовою

інформацією, адже саме на ґрунті агресії вчиняється значна кількість кримінальних правопорушень. Так, якщо проаналізувати статистичну інформацію щодо вчинених кримінальних правопорушень 2023 року [1], то лише пов'язаних з домашнім насильством кримінальних правопорушень було вчинено 6 805; злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи становлять 946; кримінальні проступки проти життя та здоров'я особи – 19 389. Варто відмітити, що серед 63 766 зареєстрованих 2023 року кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи більше половини, а саме 36 667, становлять умисні вбивства, кваліфіковані за різними пунктами та частинами ст. 115 КК України, зокрема: 206 умисних вбивств було вчинено проти малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала в стані вагітності (п. 2 ч. 2); 6 – умисні вбивства, поєднані із зґвалтуванням або сексуальним насильством (п. 10 ч. 2); 30 – умисні вбивства, вчинені за попередньою змовою групою осіб (п. 12 ч. 2). Серед інших кримінальних правопорушень, що мають агресивне підґрунтя, варто відмітити: доведення до самогубства (ст. 120 КК України) – 47; умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК України) – 1 390; умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122 КК України) – 2 050; побої та мордування (ст. 126 КК України) – 1 824; домашнє насильство (ст. 126-1 КК України) – 2 705; катування (ст. 127 КК України) – 94 [1; 2]. Як бачимо, офіційні статистичні дані надто жакливі. А тому вивчення агресивної поведінки особи та вплив такої поведінки на сферу кримінальних правопорушень не викликають сумнівів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми взаємозв'язку агресивної поведінки людини та насильницької злочинності в різні часи вивчали такі відомі вітчизняні та зарубіжні вчені юристи, психологи, психіатри, як: Н. А. Дідківська [3], Е. Джонес [4], Б. Л. Гульман [5], І. С. Кон [6], В. В. Лень [7], А. Е. Мелоян [8], В. О. Михайлов [9], Л. Е. Орбан-Лембрик [10], О. В. Синєокий [11], О. О. Ходимчук [12; 13], О. О. Хорватова [14], О. М. Храмцов [15], Р. Хейзелвуд [16], В. Т. Циба [17], К. Юнг [18]. Зазначені вчені на теоретичному та подекуди на практичному рівні в різні історичні періоди обґрунтовували особливу роль агресії, психічних розладів крізь генезис злочинної поведінки, визначили коефіцієнт розповсюдженості агресивних проявів і насильства серед різних категорій злочинців, дослідили особливості особи злочинця, що діє на ґрунті агресивної поведінки тощо. Однак взаємозв'язок агресії, агресивної поведінки особи та її вплив на вчинення кримінальних правопорушень саме насильницького спрямування постійно залишає поле для вивчення.

Метою статті є частковий аналіз агресії й агресивної поведінки особи та їх взаємозв'язок із кримінальними правопорушеннями насильницького характеру.

Виклад основного матеріалу. Агресивна поведінка – це небажане або шкідливе поведінкове проявлення, яке може бути спрямоване на інших людей, тварин або навіть на себе. Відомий канадсько-американський психіатр, засновник транзакційного психологічного аналізу Ерік Берні [19] довів, що існують «три типи людської поведінки: дитяча, батьківська та доросла, де саме батьківська поведінка має дві форми – насильницьку та підтримуючу». Учений вважав, що насильницька поведінка є однією з форм батьківської поведінки, яка сприяє розвитку агресивності в дітей. Водночас підтримуюча поведінка, яка передбачає турботу, дбайливість і підтримку дитини, може зменшити ризик розвитку агресивності. Однією зі сфер, що може впливати на розвиток агресивної поведінки в дітей, Е. Берн називав саме родинне оточення. Отже, батьки повинні створювати безпечні та підтримуючі умови для дітей, де вони можуть вільно висловлювати свої почуття, бути чутими та розумітися. Родина повинна вчити дітей соціальним навичкам, які допоможуть їм розвивати емоційний інтелект, сприяти покращенню міжособистісних відносин та уникненню конфліктів. Сучасні вчені – кримінологи, ґрунтуючись на існуючих у XX–XXI ст. теоретичних надбаннях і власних проведених дослідженнях насильницької злочинності, також стверджують, що однією з причин учинення насильницьких злочинів проти особи є несприятливе родинне та соціальне середовище, в якому виховується дитина, часто в поєднанні з наявними в неї психічними розладами або аномаліями [13, с. 60–64; 14, с. 218–221].

Можна констатувати, що агресивна поведінка є складною проблемою, яка вимагає комплексного підходу до розв'язання. На допомогу тут частково може бути теорія співвідношення біологічного та соціального в особистості – одна з центральних проблем сучасної психології. Насамперед відмітимо, що в історії розвитку психології як науки розглядалися практично всі

можливі зв'язки між поняттями «психічне», «соціальне» та «біологічне». Психічний розвиток часто трактувався і як повністю спонтанний процес, який не залежить ні від біологічного, ні від соціального; і як похідний тільки від біологічного чи тільки соціального розвитку; і як результат їх паралельної дії на індивіда тощо. Учені юристи – дослідники причин та умов агресивної поведінки особи та її впливу на вчинення кримінальних правопорушень проти особи насильницького спрямування [12, с. 44–52] виокремлюють кілька груп концепцій, що по-різному розглядають співвідношення соціального, психічного та біологічного. Так, у концепціях, де доводиться спонтанність психічного розвитку, психічне розглядається «як явище, повністю підпорядковане своїм внутрішнім законам, жодним чином не пов'язане ні з біологічним, ні з соціальним. Людський організм є лише тією оболонкою, яка містить психічну діяльність».

По-друге, біологізаторські концепції розглядають психічне як «лінійну функцію розвитку організму, як те, що слідує за цим розвитком. Усі особливості психічних процесів, станів і властивостей людини визначаються особливостями біологічної структури, а їх розвиток підпорядковується виключно біологічним законам» [12, с. 48–55]. Нерідко водночас використовуються закони, відкриті під час вивчення тварин, які не враховують специфіки розвитку людського організму. У цих концепціях часто використовують основний біогенетичний закон – закон рекапітуляції для пояснення психічного розвитку. Згідно з цим законом у розвитку індивіда відтворюється в головних рисах еволюція виду, до якого цей індивід належить. Крайнім виявом цієї позиції є твердження про те, що психічне як самостійне явище в природі не існує, оскільки всі психічні явища можна описати та пояснити за допомогою біологічних (фізіологічних) понять.

Що ж стосується агресивної поведінки особи, то вона буває фізичною, вербальною або невербальною, охоплюючи погрози, наругу, напади та насильство. Така поведінка може бути проявом різних емоцій включно із гнівом, роздратуванням, страхом, ревностями та недовірою. До основних причин агресивної поведінки відносять:

- генетику – деякі особи мають схильність до агресивної чи насильницької поведінки через генетичні причини, що можуть бути спричинені генними дефектами, що відповідають за контроль настрою та поведінки;
- навчання – часто діти можуть навчатися агресивної поведінки в домашньому середовищі або в школі, де є прояви насильства фізичного чи психічного щодо інших; сюди також варто віднести чинник спостереженням дитиною за дорослими особами, які проявляють агресивну поведінку, або з тиском з боку батьків, які заохочують їх до агресивної поведінки;
- соціальні чинники, як-от стрес, культура, соціальний статус тощо (наприклад, особи, які постійно живуть у насильницькому середовищі або зустрічаються з насильством на щоденній основі, можуть розвинути агресивну поведінку з метою захистити себе);
- порушення мозкової діяльності – деякі порушення мозкової діяльності, травми, хвороби або деякі медичні стани, зокрема й психічні аномалії (як вроджені, так і набуті) [12] можуть впливати на рівень агресивної поведінки людини;
- вживання різних речовин, а саме алкоголь, психотропні та наркотичні речовини, що знижують інгібіції¹ людини та призводять до прояву агресивної поведінки.

Наука про людину ХХІ сторіччя теоретично й експериментально беззаперечно доводить той факт, що «людська психіка не є результатом або прямим продовженням природного розвитку елементарних форм поведінки, ... психічні функції людини формуються в процесі її розвитку і становлення в суспільстві, через засвоєння нею соціального досвіду» [10, с. 80–81]. Особистість, будучи складним та багатограним соціальним явищем, потребує для вивчення та розуміння системного підходу. Інакше кажучи, як стверджує вчений, особистість людини є інтегральною цілісністю біогенних, соціогенних і психогенних елементів [10, с. 92]. Людина є специфічною, унікальною єдністю біологічного і соціального, системою, якій фізичне й психічне, природне й соціальне утворюють нерозривний ланцюг. Саме тому важливо також наголосити на тому, що природних програм соціальної поведінки людини немає, оскільки саме

¹ Інгібіції – ефект соціальної фасилітації (інгібіції) (англ. *social facilitation*) – груповий ефект, що проявляється в підвищенні активності індивіда в умовах здійснення діяльності в групі порівняно зі звичним рівнем виконання тієї самої діяльності індивідуально, а також у посиленні домінантних реакцій у присутності інших.

соціальне життя не є постійною системою чинників: воно змінюється часом значно швидше, ніж покоління змінюють одне одного.

Важливим також є той аргумент, що наукою психологією історично сформульовано два висновки, які «взаємно виключають один одного: перший – психічні процеси та стани зумовлюються впливом зовнішнього середовища; другий – психічні явища є результатом самодетермінації». Кожне з цих тверджень однаковою мірою логічно доведене в системі, яка є одночасно самодетерміноючою й такою, що виникає внаслідок впливу соціального оточення. Загалом «аналіз співвідношення індивідуального й соціального за висновками вчених психологів» [10, с. 83] дозволяє розкрити в особистості суттєве, типове, що закономірно формується в конкретно-історичній системі соціальних відношень, у рамках певного класу або соціальної групи, соціального інституту та соціальної організації, до яких належить особистість.

Отже, в процесі взаємодії людини із суспільством і навколишнім середовищем формується самоусвідомлення особи в соціумі, так звана «Я-ідентичність» чи «Я-концепція». Засновником цієї теорії став К. Р. Роджерс [20] – американський психолог та один із засновників гуманістичної психології. Він стверджував, що «поведінку людини можна зрозуміти тільки в термінах її суб'єктивних переживань. З погляду сприйняття людини є суб'єктивна реальність – особистий світ переживань людини, де центральне місце належить Я-концепції. Елементами, що визначають розвиток Я-концепції, є потреба в позитивній увазі, умови цінності й безумовна позитивна увага». Учений зазначав, що здебільшого люди поведуться згідно зі своєю Я-концепцією. Загроза виникає, якщо людина відчуває невідповідність між нею та загальним організмичним переживанням, і тоді вона намагається захистити цілісність Я через перекручування або заперечення сприйняття.

У сучасності зарубіжні та вітчизняні вчені обох напрямів – психологи та кримінологи, зокрема Р. Хейзелвуд та О. О. Ходимчук, у своїх працях стверджують, що першим кроком під час аналізу поведінки осіб, які вчиняють акти агресії та насильницькі злочини, має бути детальний аналіз саме поведінки; і лише потім – встановлення мотивації [16, р. 127–138; 12, с. 157–169]. Наприклад, одним із проявів агресії дорослої особи є вчинення статевих насильницьких злочинів. У цьому контексті вчені, як психологи, так і кримінологи й криміналісти, згодні з тим, що одним із типів таких вбивць є «особи з чіткою і стійкою агресивно-насильницькою спрямованістю, що прагнуть затверджувати своє лідерство і досягати поставленої мети за допомогою насильства, включаючи вбивства; у їхній поведінці нерідко поєднуються холодний розрахунок і психопатичні реакції, постійна готовність до імпульсивної розрядки насильницького характеру» [11, с. 322].

Висновки. З наведеного невеликого теоретико-психологічного аналізу агресії та агресивної поведінки особи чітко виокремлюється їх взаємозв'язок із кримінальними правопорушеннями саме насильницького характеру. У таких випадках агресивна поведінка особи стає проблемою із серйозними наслідками для інших осіб і суспільства загалом. Водночас, коли відомі причини й умови виникнення агресивної поведінки, тоді психологам легше здійснювати корекцію та лікування осіб із проявами агресії, а правоохоронним і судовим органам здійснювати запобіжну діяльність щодо кримінальних правопорушень насильницького характеру. Отже, навички контролю емоцій, уміння розуміти свої почуття та спілкуватися з іншими можуть бути важливими для зменшення рівня агресивної поведінки в суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2023 року / Офіс Генерального прокурора України : офіційний вебсайт. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
3. Дідківська Н. А. Кримінальна відповідальність за умисне вбивство з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. К., 2005. 288 с.
4. Jones E. *Papers of Psychoanalysis*. New York, 1913.

5. Гульман Б. Л. Сексуальні злочини. Системний аналіз психологічних, соціальних, соціально-психологічних і біологічних чинників, психодіагностика та психопрофілактика : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.04 / Харк. ін-т удосконалення лікарів. Харків, 1994. 363 с.
6. Кон І. С. Вступ до сексології : монографія. К. : Либідь, 1991. С. 49.
7. Ленъ В. В. Кримінально-правові проблеми визначення осудності злочинця : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08. Х., 2003. 20 с.
8. Мелоян А. Е. Глибинно-психологічні витoki агресивності особистості (на матеріалах активного соціально-психологічного навчання) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук. К. : Ін-т психології, 2004. 20 с.
9. Михайлов В. О. Агресивна поведінка та злочинність, її види на сучасному етапі. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право.* 2015. № 3/4 (27/28). С. 131–136.
10. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник : у 2 кн. Кн. 1 : Соціальна психологія особистості і спілкування. Чернівці : Книги-XXI, 2010. 464 с.
11. Синсокий О. В. Психолого-правові проблеми кримінальної сексопатології. Вступ до криміноперверсології : монографія. Х. : Право, 2009.
12. Ходимчук О. О. Насильницька злочинність осіб з психічними аномаліями та її запобігання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2005. 196 с.
13. Ходимчук О. О. Наявність психічних аномалій та їх вплив на насильницьку злочинність. *Право України.* 2003. № 7. С. 60–64.
14. Хорватова О. О. Механізм вчинення насильницьких злочинів особами з психічними аномаліями. *Теорія і практика сучасної юриспруденції* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Херсон, 13–14 грудня 2013 р. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2013. С. 218–221.
15. Храмцов О. М. Кримінологія вербальної агресії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08. Х., 2003. 19 с.
16. Hazelwood R. & J. Warren The relevance of fantasy in serial sexual crime investigation. *Practical aspects of rape investigation* (2th ed.). N.-Y. : CRC Press, 1995. P. 127–138.
17. Циба В. Т. Системна соціальна психологія : навч. посіб. К. : Центрнауч. л-ри, 2006. 328 с.
18. Jung C. G. (Юнг К). *Psychological Types or thr Psychology of Individuation* / trans.by H. G. Baynes. Harcourt, Brace. N.Y., 1926.
19. Берн Е. Ігри, в які грають люди. Вид-во КСД, 2021. 256 с.
20. McLeod S. Carl Rogers Humanistic Theory and Contribution to Psychology. Simply Psychology. URL : <https://www.simplypsychology.org/carl-rogers.html?PageSpeed=noscript>

REFERENCES

1. Yedynyi zvit pro kryminalni pravoporushennia za sichen-hruden 2023 roku / Ofis Heneralnoho prokura Ukrainy : ofitsiyni vebsait. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kryminalni-pravoporushennia-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
2. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 roku № 2341-III. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR).* 2001. № 25–26. St. 131.
3. Didkivska N. A. Kryminalna vidpovidalnist za umysne vbyvstvo z metoiu prykhovaty inshyi zlochyn abo polehshyty yoho vchynennia : dys. ... kand. iuryd. nauk : 12.00.08 / Kyiv. nats. un-t imeni Tarasa Shevchenka. K., 2005. 288 s.
4. Jones E. *Papers of Psychoanalysis.* Wood. New York, 1913.
5. Hulman B. L. Seksualni zlochyny. Systemnyi analiz psykhologichnykh, sotsialnykh, sotsialno-psykhologichnykh i biolohichnykh chynnykiv, psykhodiahnostyka ta psykhoprofilaktyka : dys. ... d-ra psykholog. nauk : 19.00.04 / Khark. in-t udoskonalennia likariv. Kharkiv, 1994. 363 s.
6. Kon I. S. Vstup do seksolohii [Tekst] : monohrafiia. K. : Lybid, 1991. S. 49.
7. Len V. V. Kryminalno-pravovi problemy vyznachennia osudnosti zlochynstsia : avtoref. dys. ... kand. iuryd. nauk : 12.00.08. Kh., 2003. 20 s.

8. Meloian A. E. Hlybynnopskholohichni vytoky ahresyvnosti osobystosti (na materialakh aktyvnoho sotsialno-psykholohichnoho navchannia) : avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk. K. : In-t psykholohii, 2004. 20 s.
9. Mykhailov V. O. Ahresyvna povedinka ta zlochynnist, yii vydy na suchasnomu etapi. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo*. 2015. № 3/4 (27/28). S. 131–136.
10. Orban-Lembryk L. E. Sotsialna psykholohiia : pidruchnyk : u 2 kn. Kn. 1 : Sotsialna psykholohiia osobystosti i spilkuvannia. Chernivtsi : Knyhy-XXI, 2010. 464 s.
11. Synieokyi O. V. Psykholoho-pravovi problemy kryminalnoi seksopatolohii. Vstup do kryminoperversolohii : monohrafiia. Kh. : Pravo, 2009. S. 752.
12. Khodymchuk O. O. Nasylnytska zlochynnist osib z psykhychnymy anomaliiamy ta yii zapobihannia : dys. ... kand. iuryd. nauk : 12.00.08 – kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo / Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav Ukrainy. Kyiv, 2005. 196 s.
13. Khodymchuk O. O. Naiavnist psykhychnykh anomalii ta yikh vplyv na nasylnytsku zlochynnist. *Pravo Ukrainy*. 2003. № 7. S. 60–64.
14. Khorvatova O. O. Mekhanizm vchynennia nasylnytskykh zlochyntiv osobamy z psykhychnymy anomaliiamy. *Teoriia i praktyka suchasnoi yurysprudentsii* : materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Kherson, 13–14 hrudnia 2013 r. Kherson : Vydavnychy dim «Helvetyka», 2013. S. 218–221.
15. Khramtsov O. M. Kryminolohiia verbalnoi ahresii : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kh., 2003. 19 s.
16. Hazelwood R. & J. Warren The relevance of fantasy in serial sexual crime investigation. *Practical aspects of rape investigation* (2th ed.). N.-Y. : CRC Press, 1995. P. 127–138.
17. Tsyba V. T. Systemna sotsialna psykholohiia : navch. posib. K. : Tsentrnavch. L-ry, 2006. 328 s.
18. Jung C. G. Psychological Types or thr Psychology of / trans. by H. G. Baynes. Harcourt, Brace. N.Y., 1926.
19. Bern E. Ihry, v yaki hraiut liudy. Vyd-vo KSD, 2021. 256 s.
20. McLeod S. Carl Rogers Humanistic Theory and Contribution to Psychology. Simply Psychology. URL : <https://www.simplypsychology.org/carl-rogers.html?PageSpeed=noscript>

O. O. Khorvatova, V. S. Skok. AGGRESSIVE BEHAVIOR OF A PERSON AND ITS CONNECTION WITH CRIME: LEGAL AND PSYCHOLOGICAL ASPECTS

The article analyzes aggression and aggressive behavior of a person and substantiates their relationship with criminal offenses of a violent nature. It was determined that aggression has become one of the problems of modern times, as its manifestations can be seen in all spheres of social life. It has been established that aggressive behavior is often the cause of conflicts in private and professional life, as well as the cause of aggressive wars. It has been proven that aggressive behavior has serious consequences for a person in particular, society, as it leads to psychological stress, problems in the labor and social spheres, in personal life, and becomes the basis for criminal offenses against a violent person. It is argued that aggressive behavior often arises in an unfavorable family and social environment where a child is raised. In combination with the person's existing mental disorders or anomalies, it often becomes the reason for committing violent crimes against the person. It was concluded that aggressive behavior is a complex problem that requires a comprehensive approach to solving problems, taking into account the theoretical knowledge and practical experience of psychologists and criminologists.

Key words: aggression, aggressive behavior, psychology, criminology, criminal offense, society, society, violent crime, crime prevention.

Стаття надійшла до редакції 27 серпня 2024 року